

ความเห็นในการวินิจฉัยคดีส่วนตน
ของ นายอนุรักษ์ มาประณีต ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยที่ ๒๒/๒๕๕๔

เรื่องพิจารณาที่ ๙/๒๕๕๓

วันที่ ๘ มีนาคม พุทธศักราช ๒๕๕๔

ประเด็นวินิจฉัย

ความเป็นรัฐมนตรีของนายถาวร เสนเนียม รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย สิ้นสุดลง เฉพาะตัวตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๘๒ วรรคหนึ่ง (๗) ประกอบมาตรา ๒๖๙ หรือไม่

ความเห็น

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๘๒ วรรคหนึ่ง (๗) บัญญัติว่า ความเป็นรัฐมนตรีสิ้นสุดลงเฉพาะตัว เมื่อกระทำการอันต้องห้ามตามมาตรา ๒๖๗ มาตรา ๒๖๘ หรือมาตรา ๒๖๙

มาตรา ๒๖๙ “นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีต้องไม่เป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท หรือไม่คงไว้ซึ่งความเป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทต่อไป ทั้งนี้ ตามจำนวนที่กฎหมายบัญญัติ ในกรณีที่นายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีผู้ใดประสงค์จะได้รับประโยชน์จากกรณีดังกล่าวต่อไป ให้นายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีผู้นั้นแจ้งให้ประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติทราบ ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแต่งตั้ง และให้นายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีผู้นั้นโอนหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทดังกล่าวให้นิติบุคคลซึ่งจัดการทรัพย์สิน เพื่อประโยชน์ของผู้อื่น ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีจะกระทำการใดอันมีลักษณะเป็นการเข้าไปบริหารหรือจัดการใด ๆ เกี่ยวกับหุ้นหรือกิจการของห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทตามวรรคหนึ่ง มิได้

บทบัญญัติมาตรานี้ให้นำมาใช้บังคับกับคู่สมรสและบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะของนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีด้วย และให้นำบทบัญญัติมาตรา ๒๕๙ วรรคสาม มาใช้บังคับ โดยอนุโลม”

คดีนี้ข้อเท็จจริงฟังยู่ในเบื้องต้นตามที่รับกันว่า พลตรีหญิง จันทิมา เสนเนียม ซึ่งเป็นคู่สมรสของผู้ถูกร้องที่ ๒ ร่วมกับพันเอกหญิง ชกานาญ จันทรวงศ์ จัดตั้ง “คณะบุคคลวรจันทร” เมื่อวันที่ ๓

มิถุนายน ๒๕๕๕ โดยมีเงินลงทุนคนละหนึ่งแสนบาท มีวัตถุประสงค์ในการรับตรวจสอบบัญชีและรับทำบัญชี โดยมี พลตรีหญิง จันทิมา เป็นผู้มีอำนาจจัดการและมีอำนาจดำเนินการต่าง ๆ ในนามของคณะบุคคลวรจันทร์ สถานที่ประกอบการอยู่ที่บ้านเลขที่ ๔๕ พิบูลวัฒนา แขวงสามเสนใน เขตพญาไท กรุงเทพมหานคร

ผู้ร้อง ร้องว่าคณะบุคคลวรจันทร์มีลักษณะเป็นห้างหุ้นส่วนสามัญตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ คู่สมรสของผู้ร้องที่ ๒ เป็นหุ้นส่วนในคณะบุคคลวรจันทร์ เป็นการกระทำที่ต้องห้ามอันเป็นเหตุให้ความเป็นรัฐมนตรีของผู้ถูกร้องที่ ๒ สิ้นสุดลงเฉพาะตัวตามรัฐธรรมนูญมาตรา ๑๘๒ วรรคหนึ่ง (๗) ประกอบกับ มาตรา ๒๖๙ ส่วนผู้ถูกร้องที่ ๒ ต่อสู้ว่า การตั้งคณะบุคคลวรจันทร์เพื่อเป็นหน่วยการเสียภาษีเท่านั้น รายได้จากคณะบุคคลวรจันทร์ พลตรีหญิง จันทิมา เป็นผู้ได้และไม่เคยแบ่งปันผลกำไรหรือรายได้แก่ พันเอกหญิง ชกานาฏ คณะบุคคลวรจันทร์ มิใช่ห้างหุ้นส่วนสามัญ พลตรีหญิง จันทิมา จึงไม่ใช่ผู้เป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วน

พิเคราะห์แล้ว จากพยานเอกสาร หนังสือสัญญาจัดตั้งคณะบุคคลวรจันทร์ มีพลตรีหญิง จันทิมา และพันเอกหญิง ชกานาฏ ลงทุนด้วยเงินสดคนละ ๑๐๐,๐๐๐ บาท วัตถุประสงค์จัดตั้งเพื่อรับตรวจสอบบัญชี และรับทำบัญชี โดยตกลงแต่งตั้งให้พลตรีหญิง จันทิมา เป็นผู้จัดการ มีอำนาจในการดำเนินการต่าง ๆ ของคณะบุคคลนี้ เห็นว่า จากพยานเอกสารแสดงว่ามีการร่วมลงทุนกันคนละหนึ่งแสนบาท วัตถุประสงค์เพื่อรับตรวจสอบบัญชี และรับทำบัญชี ดังนั้นคณะบุคคลวรจันทร์จะต้องมีรายได้จากการประกอบการรับตรวจสอบบัญชีและรับทำบัญชี มีข้อพิจารณาว่ารายได้ที่ได้รับนำไปใช้จ่ายหรือแบ่งปันอะไรกัน เมื่อพิจารณาจากคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาของผู้ถูกร้องที่ ๒ ระบุว่า พลตรีหญิง จันทิมา และพันเอกหญิง ชกานาฏ พักอาศัยอยู่ที่เดียวกันต้องร่วมกันเลี้ยงดูบิดามารดา ซึ่งอยู่ด้วยกัน ทั้งสองจึงได้ตกลงที่จะดำเนินการรับตรวจสอบบัญชี เพื่อนำค่าจ้างที่ได้มาในการรับตรวจบัญชีเป็นค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงดูบิดามารดา และเป็นค่าใช้จ่ายในครัวเรือนทั้งหมด แต่จากคำเบิกความของพลตรีหญิง ชกานาฏว่าไม่ได้ลงทุนเงินหนึ่งแสนบาทและไม่เคยได้รับแบ่งปันผลกำไรเลย ส่วนคำเบิกความของพลตรีหญิง จันทิมา ระบุว่าตั้งคณะบุคคลก็เพื่อประโยชน์ในการเสียภาษีลดน้อยลง ไม่ได้นำผลประโยชน์มาแบ่งปันกัน จากคำเบิกความของพยานทั้งสองแสดงว่าผลประโยชน์ที่ได้รับ พลตรีหญิง จันทิมา รับไว้แต่เพียงผู้เดียว เห็นว่า เป็นคำเบิกความลอย ๆ และขัดต่อพยานเอกสารดังที่ได้วินิจฉัยมาแล้ว ยังไม่อาจรับฟังได้

การที่พลตรีหญิง จันทิมา และพันเอกหญิง ชกานาฏ นำรายได้จากการตรวจสอบบัญชี และทำบัญชีของคณะบุคคลวรจันทร์ มาใช้จ่ายร่วมกันเพื่อเลี้ยงดูบิดามารดาและเป็นค่าใช้จ่ายในครอบครัว

แม้จะไม่มี การแบ่งปันรายได้กันเป็นตัวเงินแต่รายได้ที่ได้รับนำมาใช้จ่ายร่วมกันในการเลี้ยงดูบิดามารดา และใช้จ่ายในครอบครัว ถือได้ว่าการจัดตั้งคณะบุคคลจันทรมีวัตถุประสงค์ในการหาทำไร แล้วนำผลกำไรนั้น มาแบ่งปันกันใช้จ่ายดูแลบิดามารดาและครอบครัว จึงเข้าลักษณะเป็นห้างหุ้นส่วนสามัญ ตามประมวล กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๐๑๒ และมาตรา ๑๐๑๓ (๑) แม้จะใช้คำว่า คณะบุคคล เพื่อผลประโยชน์ในการเสียภาษีให้น้อยลงก็ตาม แต่ก็อาจเป็นห้างหุ้นส่วนสามัญได้ ถ้าเพื่อหาทำไร นำรายได้มาแบ่งปันกัน การกระทำของผู้ถูกร้องที่ ๒ จึงเป็นการฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๖๙ อันมีผลให้ความเป็นรัฐมนตรีของผู้ถูกร้องที่ ๒ สิ้นสุดลงเฉพาะตัว ตามมาตรา ๑๘๒ วรรคหนึ่ง (๗)

มีกรณีต้องวินิจฉัยต่อไปว่า ผู้ถูกร้องที่ ๒ พ้นจากตำแหน่งเมื่อใด เห็นว่า ความเป็นรัฐมนตรี ของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลงในวันที่ฝ่าฝืนบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๙ ซึ่งเป็นวันที่ได้รับแต่งตั้ง เป็นรัฐมนตรี เพราะรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๘๒ วรรคหนึ่ง (๗) บัญญัติให้ความเป็นรัฐมนตรีสิ้นสุดลง เฉพาะตัวเมื่อกระทำการอันต้องห้ามตามมาตรา ๒๖๙ ซึ่งหมายถึงว่า เมื่อมีเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่ง ตามที่กำหนดไว้เกิดขึ้นความเป็นรัฐมนตรีย่อมต้องสิ้นสุดลงทันที ไม่ใช่สิ้นสุดลงในวันที่ศาลรัฐธรรมนูญ มีคำวินิจฉัย ส่วนมาตรา ๙๒ นั้น เป็นการบัญญัติถึงการออกจากตำแหน่งไว้เพื่อแก้ปัญหาอันเกี่ยวกับ กิจการที่รัฐมนตรีได้ทำไปหลังจากความเป็นรัฐมนตรีสิ้นสุดลงแล้วจนถึงวันที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัย ไม่ให้กระทบกระเทือนกิจการที่กระทำไปในระหว่างนั้น หากความเป็นรัฐมนตรีสิ้นสุดลงเมื่อศาลรัฐธรรมนูญ มีคำวินิจฉัย ย่อมไม่มีความจำเป็นต้องบัญญัติรับรองกิจการที่ทำไปก่อนการวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ

อาศัยเหตุผลดังที่ได้วินิจฉัยมาแล้ว จึงมีความเห็นว่า ความเป็นรัฐมนตรีของนายถาวร เสนเนียม รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย สิ้นสุดลงเฉพาะตัวตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๘๒ วรรคหนึ่ง (๗) ประกอบมาตรา ๒๖๙ ตั้งแต่วันที่รับแต่งตั้ง เป็นรัฐมนตรี

นายบุรีรักษ์ มาประณีต

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ